

Η Αρουντάτι Ρόι επιστρέφει

► Tina MIKELLIDOU ΧΑΡΤΟΥΛΑΡΗ
mikella_loxmatata@gmail.com

Είναι η πλέον διάσημη συγγραφέας στην Ινδία, σε μια εποχή που η Νοτιοανατολική Ασία παίζει κομβικό γεωπολιτικό ρόλο. Η Αρουντάτι Ρόι μοίρασε στους κολλασμένους της πατρίδας της τα χρήματα από το βραβείο της για τον «Θεό των μικρών πραγμάτων» και από το 1997 λειτουργεί σαν άλλη Τζέιν Φόντα στο Βιετνάμ. Τώρα, πιο δυναμική παρά ποτέ, επιστρέφει στη λογοτεχνία με το «Υπουργείο της έσχατης ευτυχίας»

Είκοσι χρόνια περίμεναν οι αναγνώστες της ανήσυχης και απαιτητικής λογοτεχνίας για να διαβάσουν το δεύτερο μυθιστόρημα της Ινδής Αρουντάτι Ρόι, που μόλις κυκλοφόρησε στα αγγλικά με τον ερωτικό τίτλο *Το Υπουργείο της έσχατης ευτυχίας* (εκδ. Hamish Hamilton). Είκοσι χρόνια πέρασαν μετά τον *Θεό των μικρών πραγμάτων* (Ψυχογιός, μεταφ. Μαρία Αγγελίδου), το πρώτο της λογοτεχνικό έργο, που της χάρισε το κορυφαίο αγγλικό βραβείο Μπώκερ, πούλησε 6 εκατομμύρια αντίτυπα και συνέθεσε με τα 50ά γενέθλια του ανεξάρτητου ινδικού κράτους στο οποίο η συγγραφέας επιμένει να σκεπάζεται φρενιτά. Κι όμως, αυτές τις δύο δεκαετίες κατά τις οποίες απουσίαζε από τη διεθνή λογοτεχνική σκηνή, η Αρουντάτι Ρόι υπήρξε εξαιρετικά δραστήρια στη χώρα της ως δημόσια διανοούμενη, γράφοντας πολιτικά άρθρα, συμμετέχοντας σε ακτιβιστικές δράσεις και εκδίδοντας οκτώ οργανωμένα βιβλία για τα άπλυτα της Ινδικής Δημοκρατίας που, όπως σημειώνει, «έχτισε την ανάπτυξη της στις πλάτες των φτωχών».

Τώρα, οι απόδοχοι της «νέας», μεταποικιακής Ινδίας, αυτά τα 800 εκατομμύρια που συγκροτούν τις ευπαιθές, φτωχοποιημένες, αποστερημένες και ετεροδόξες κοινωνικές ομάδες της υπο-πείρους, βρίσκονται στην καρδιά του καινούργιου μυθιστορημάτος της.

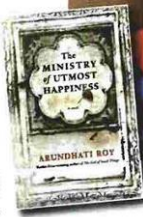
Στο *Υπουργείο της έσχατης ευτυχίας* δεν υπάρχουν πρωταγωνιστές, αλλά πλήθωρα από ιστορίες και χαρακτήρες. Ούτε αναπτύσσονται οκείνες, αλλά η συγγραφέας παρακολουθεί απόψεις, συνειδήσεις και φρονίες. Κι έτσι προκύπτει μια αφηγηματική σύνθεση, κλπ που κλείνει με περιβλεπτική ή σκοτεινή, ενώ όμως πιο σημαντική κι από την ηλικία - όπως επαγγελματίας ο Nalkul Krishna στο «Literary Review» - είναι η αίσθηση την οποία καταγράφει να μεταδίδει η Ρόι, ενός κόσμου που αλλοτριώνεται εντός, και εξωτερικά, της Ινδίας.

Η συγγραφέας εμφανίζεται και η ίδια στο προσκήνιο, αφού ο κεντρικός χαρακτήρας στο δεύτερο μέρος του μυθιστορημάτος είναι μια γυναίκα με αναφορές παρόμοιες με τις δικές της.

Η Τιλτάμα έχει μεγαλώσει σε μια κωμόπολη της «κόκκινης» Κεράλα, όπως η Ρόι, και είναι κόρη μιας αντισυμβατικής χριστιανής από τη Συρία, όπως η μόνη της Ρόι, που κέρσιε τον ινδουιστή πατέρα της και ίδρυσε ένα σχολείο στην Κεράλα. Η Ρόι μεγάλωσε

AP PHOTO / MANISH SWARUP

με ρόζ, φασόλια και την ελεπμοσύνη των συγγενών και στα 16 της έφυγε για το Δελχί, όπου παρακολούθησε ένα κολλέγιο αρχιτεκτονικής κατοικίας στην παραγκοποιηθείσα στις αριστερές συνοικίες της πρωτεύουσας, κι έπειτα περιπλανήθηκε με τον τότε σύντροφό της στην Γκόντ πουλώντας κλπ στις παρυλές.

Κάπως έτσι και η αφηγητριά της «Τίλη» ζει μια έμνημη ζωή το '80 και το '90, και εντάσσεται σε μια ομάδα μαρξιστών υπέρ της απόδοσης του Κασμίρ. Αυτή η υπόθεση έχει αποκαλύψει τη Ρόι σε πρόσφατο δοκίμιο της, όπου καταγγέλλει τη στιγμή στρατιωτική «κατοχή» (sic) ενάντια στον μουσουλμανικό στην πλειονότητά του, πληθυσμό του ομόσπονδου κρατίδιου του Κασμίρ. Εκεί ακριβώς εκτυλίσσεται το δεύτερο μέρος του *Υπουργείου*... όπου η Ρόι γίνεται σαρκαστική και περσιφραει ειρηνιστικές, αιματηρές σκηνές, εστιάζοντας στον πόνο, στην αγριότητα και στην καταστολή που σημαδεύουν τη σύγχρονη πολιτική ιστορία της πατρίδας της.

Στο πρώτο μέρος του μυθιστορημάτος, κεντρικός χαρακτήρας είναι η διεκφυλική Αντζούμ, που γεν-

νήθηκε με ανδρικό και γυναικείο γεννητικά όργανα, έκανε μια αποτυχημένη εγχείρηση αλλαγής φύλου και εργάζεται σε παρνέο. Εκφράζει την υποκειμενικότητα των *hijas*, που εκπροσωπούνται πλέον στο ινδικό Κόινσουλίο, και λειτουργεί ως μεταφορά για την ταυτότητα της Ινδίας, παραπέμποντας στον ακρωτηριασμό του 1947. Η Ινδία, μας λέει, γεννήθηκε ως σύγχρονο κράτος μέσα από τη διαίρεση με το Πακιστάν και ένα εδαφοκρατικό μίσος που προκάλεσε ένα εκατομμύριο θύματα...

Οι χαρακτήρες του *Υπουργείου*... η Αντζούμ, η Τίλη, ο μαοϊκός αντάρτης, ο ινδουιστής «αποικιοκράτης» που παριστάνει τον μουσουλμάνο-ο οποίος-παριστάνει τον ινδουιστή, ο ακτιβιστής κ.ά. Θα καταλήξουν τελικά να συγκολληθούν σαν ετερόκλητη οικογένεια καταλαμβάνοντας τα παρόνομα καταλήματα που έχουν διαμορφωθεί μέσα σε ένα νεκροταφείο στο Δελχί. Αυτή η «άλλη» Ινδία που υφίσταται τη βία της «νέας» Ινδίας είναι το μεγάλο θέμα της Αρουντάτι Ρόι, η οποία περιγράφει το συγγραφικό της ζήτημα ως εξής: «Πώς να αφηγηθείς μια θρυμματισμένη πραγματικότητα. Με το να γίνεσαι ο καθένας. Οχι! Αυτό που χρειάζεται είναι να γίνεσαι σταδιακά το καθέτι».

Εξοργισμένη με τη «νέα Ινδία» και λογοτεχνικά τοιμηρή

ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 2010, η 51χρονη τότε Αρουντάτι Ρόι έκανε μια κατάθεση στην καρδιά του ινδικού σκότους.

Διακινδυνεύοντας να συλληφθεί, ακολούθησε στη ζούγκλα της κεντρικής Ινδίας τους Ναζαλίτες μαχητές του μαρξικού GPLA, που προσπαθούν να στήσουν ένα εναλλακτικό κοινωνικό μοντέλο για εκείνους που η Ρόι αποκαλεί «πρόσφυγες της προόδου». Είναι οι εξεθλωμένοι πληθυσμοί, περίπου 30 εκατομμύρια ακτήμονες χωρικοί και απομονωμένες ιθαγενικές φυλές, που με βάση τα λεγόμενα αναπτυξιακά «Μνημόνια καταπόνησης» έχουν εξαναγκαστεί (με δίκες-παρωδίες, εμρηγμούς, βισμούς,

διώξεις και στερήσεις) να εγκαταλείψουν τα χωριά τους, προκειμένου να αξιοποιηθεί ο ορυκτός πλούτος της γης τους και να κατασκευαστούν τα φράγματα που απαιτούν οι μεγάλες βιομηχανίες χάλυβα, αλουμίνιας κ.ο.κ.

Αυτή η περίπτωση πέρασε στο βιβλίο της *Βαδίζοντας με τους συντρόφους Οι άγνωστες εξεγέρσεις, ο άγνωστος πόλεμος του 21ου αιώνα* (Αλσένεζια 2011), μεταφ. Αριάννη Αλαβάνου, ως μαρτυρία για το ανθρώπινο κόστος της ανάπτυξης και για το κοινωνικό νόημα της λαϊκής αναστασίας. Τέτοια θέματα δεν θίγονταν στον *Θεό των μικρών πραγμάτων* που επικεντρωνόταν σε μια οικογένεια

κάτα τη δεκαετία του '60. Η θέση του ήταν αρκετά συντηρητική: ο κόσμος είναι όπως είναι, η τραγωδία είναι αναπόφευκτη, οι άνθρωποι βρίσκουν όση χαρά μπορούν στα μικρά πράγματα... Ομως, στα δοκιμαστικά βιβλία της που ακολούθησαν, η Ρόι γνώστην όλο και περισσότερο ριζοσπάστια.

Σαν άλλη Τζέιν Φόντα στο Βιετνάμ, γράφει η Joan Acocella στον «New Yorker», η Ρόι μίλησε για τις πυρηνικές δοκιμές και για την κεντρική κυβέρνηση που φροντίζει περισσότερο την ηγεμονική εικόνα της παρά την αντιμετώπιση της επισφάλειας ενός διασκαταμυριού πολιτών της χώρας. Επίσης καταγγέλλει την εξόντωση του αγροτικού

πληθυσμού, τους αμερικανικούς ανθρωπιστικούς πολέμους, τον βίαιο εθνικισμό κατά των μουσουλμάνων, τη δαιμονιοποίηση των Ναζιλιτών, τη φονική δράση των παραστρατιωτικών. Και για το Κασμίρ, υπήρξε καταπληκτική «εκεί, οι ζωντανόι δεν είναι παρά νεκροί που καμώνονται τους ζωντανούς...».

Με τον ακτιβισμό της η Αρουντάτι Ρόι έκανε εκθρόνος στο νεοφιλελεύθερο στρατόπεδο, όμως ασφύνησε τη διεθνή κοινότητα, και ωρίμασε. Η καλύτερη απόδειξη είναι το καινούργιο της μυθιστόρημα, όπου καθιστά ξεκάθαρο πως, τελικά, το μέτρο για την αποτίμηση μιας ζωής δεν είναι η επιτυχία των πολιτικών της στόχων...